

नागरी भागातील दलित वस्त्यासाठी पिण्याच्या
याण्याची व्यवस्था करण्यासाठी नागरी दलित
वस्ती याणी पुरवठा योजना नियमित
राबविष्णवाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक नारपि-२००४/प्र.क्र.३८/पायु-२२

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२

दिनांक: २५ ऑगस्ट, २००६

प्रस्तावना:-

राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या पिण्याच्या पाणी पुरवठा योजनाना त्याच्या वर्गवर्गानुसार शासनाद्वारा अनुदान देण्यात येते. पिण्याच्या पाणी पुरवठा योजनाचे आराखडे व नकाशे तायार करताना संबंधित शहरातील सर्व सरांच्या नागरीकर्त्ता ठोराभूत करण्याचा प्रयत्न करण्यात येतो. त्याअनुबंगाने नागरी स्थानिक संस्थांप्रारंभारे वाढीव पाणी पुरवठा वितरण अवलम्ब्य घेण्याचे प्रस्तावित करण्यात येते. तर्संच विकासात्मक योजना व मूलभूत सेवांचा पुरवठा समाजातील मागास प्राधान्याना प्राधान्याने उपलब्ध व्हावा मुण्डून शासनाने विशेष योजना आखून त्याची प्रभावी अंमलवजावणी छरण्याचे घोरण स्विकारले आहे. शहरी भागात राहणा-या मागासवर्गांची नागरीकांनाही पायाभूत व नूलभूत सुविधा प्राधान्याने देण्यासाठी अनेक विशेष कायदेशी इतरी घेण्यात आले आहेत. परंतु शासनाहारे आतापवंत राबविष्णवात्या नागरी पाणी पुरवठा विषयक घोरणामध्ये नागरी भागातील दलित वस्त्यांमध्ये पिण्याच्या पाणी पुरवठा सोयी रपंलव्य करून देण्याचाबत विशेष योजना आतापवंत राबविष्णवात आलेली नाही. वर नमूद केल्याप्रमाणे नागरी भागातील लोकसंख्या याच व शासनाचा नागरीकरणामुळे दलित वस्त्यांमध्ये अस्तित्वातील पिण्याच्या पाणी पुरवठा व्यवस्थेमध्ये विशेष प्राधान्य देवून याद्यादी करणे दोषशङ्का आहे.

वरील बाबीचा विचार करता नागरी क्षेत्रातील दलित वस्त्यांमध्ये अथवा दलित लोकसंख्या मांड्या इमारती असणा-या नागरी भागातील वाढीसाठी पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था करण्यासाठी २००४-२००५ या आर्थिक वर्षासाठी तरतुप उपलब्ध करून देण्यात आली होती. त्यानुसार ही विशेष योजना २००४-२००५ या आर्थिक वर्षासाठी राबविष्णवात आली होती. त्या कालावधीनतरसुधा या योजना घेण्यासाठी नागरी रास्ताकडून शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात आले आहेत. या बाबीचा विचार करून तसेच नागरी भागातील दलित वस्त्यांवरिता पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था करण्यासाठी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजना नियमित राबविष्णवाची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

(१) राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये असलेल्या दलित वस्त्यांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था करण्यासाठी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजना नियमित राबविष्णवास शासन मान्यता देत आहे. नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेच्या प्रभावी अंमलवजावणीसाठी खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक तत्वे विहित करण्यात येत आहे.

(२) ही योजना नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील अनुसुचित जातीसाठी आरक्षित प्रभागामध्ये राबविष्णवात याची.

(३) जर या आरक्षित प्रभागामध्ये पाणी पुरवठाची पर्याप्त सुविधा असेल तर शहरातील अन्य प्रभागापेकी ज्या प्रभागामध्ये अनुसुचित जाती व नववौद्ध यांची लोकसंख्या किमान १५० आहे तिथे राबविष्णवात याची

- (३) वांगू (२) व (२) मध्ये प्राधान्य देताना जिथे नास्त अनुज्ञित जातीची लोकसंख्या आहे त्या प्रभागाता प्रधम प्राधान्य देण्यात यावे व त्यानंतर उत्तरत्वा कमाने प्रभाग निवडावा.
- (४) हो पाळना आणा दलित वस्तीमध्ये राखविता येईल जेव्हे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या श्रेणीनुसार शासनाच्या दरमधी पाणी पुरवठयाच्या निकापापैकी कमी किंवा अनियमित पाणी पुरवठा होतो.
- (५) या योजनेअंतर्गत हासती घटावदाच्या कामासाठी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या वर्गवारीनुसार खातीलप्रमाणे कमाल गांतज्ञीय डानदान अनुज्ञेय राहील.

अनुक्रमांक	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था	कमाल अनुज्ञेय अनुदान
१.	महानगरपालिका	रु.३२,०० लक्ष
२.	'अ'वर्गी नगरपालिका	रु. १५,०० लक्ष
३.	'ब'वर्गी नगरपालिका	रु. १२,०० लक्ष
४.	'क' वर्गी नगरपालिका	रु.१०,०० लक्ष

- (६) या योजनेअंतर्गत नागरी शेतकील दलित वस्तीमध्ये विळ्याच्या पाणी पुरवठयासाठी खालील कामे घेता येईल.
- १) दलित वस्तीकरीता पाण्याचे योजना,निश्चिन लोक तिक्का अस्तित्वातील स्वोताचे बद्दलटीकरण करणे (पाठऱ्यांनी संकलननाऱ्यात योजनामार्फत समावेश राहिल)
 - २) दलित वस्तीकरीता स्वोतात्वरूप पाणी आणवण्यासाठी आवश्यक वैद्यसामुद्री (मेटर वर इत्यादी)
 - ३) दलित वस्तीसाठी स्वतंत्र पिण्याच्या गाण्याची टाकती (ESR) / साउचन टाळी
 - ४) दलित वस्तीकरीता दलितासाठी वितरण व्यवस्था
 - ५) नागरी सुधारणा करून जर अस्तित्वातील योजनेतून दलित कुटुंबांना योग्य पाणी निश्चेत अशा सुधारणा.
 - ६) याच्यालिंगिक दौलत कुटुंबांना पाणी भिळज्याच्या दृष्टीने दलित वस्ती पाणी पुरवठा प्रकार अंगलवजावणी समितीने सूचितेनेही आवश्यक कामे घेणे.
७. नागरी शिक्षा वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत घ्यावयाच्या कामास्तांती वर परिच्छेद १ (५) मध्ये विडेत केलेल्या मध्यांतरा कामाच्या एकूण मुदतांच्या १० % इतके शासकीय अनुदान अनुज्ञेय राहील. सर उर्वरीतपैकी १० % रक्कम साकारणी नक्काश नागरी संस्थांना सहभाग देखावा लागेल.
८. जातीवादीप्रवृत्ती रक्कन ही नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेसाठी संबंधित नागरी संस्थेने संवत्सापाणे उपचालनाऱ्या येऊ शाहद्यता नाही करावी. नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत घ्यावयाच्या कामासाठी सांवेदन कराणे या पाणीला संकलनात्वरिता तसेच प्राकलने व आराखडे तयार करण्यासाठी योजनेच्या एकूण मंजूर किमतीतीला २ % पाती रक्कन याचे करता पैडल तो साचे प्रकल्पाच्या एकूण खर्चात अरिंगिक्त सामाविष्ट करता येईल.
९. जन १ (५) मध्ये विडित केल्याप्रमाणे दलित वस्तीमध्ये विळ्याच्या पाणी पुरवठयासाठी कमाल अनुदान अनुज्ञेय गांतील शासनाच्या उक्ताल नव्यांदेहेता अधिक भांडवली खुर्चाची कामे घ्यावयाची असरव्याप्त हा अलिंगिक नागरी संस्थेने स्वतंत्र्या निर्धारित करावयाचा आहे.
१०. नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत घ्यावयाच्या उपाययोजनासाठी व प्रस्ताव सादर करण्याची कायदेश्वरी खालीलप्रमाणे राहील.
- १) नागरी स्थानिक संस्थेने नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत कोणक्येणती कामे घ्यावयाची आंतरे निश्चित करण्यासाठी दलित वस्ती पाणी पुरवठा प्रकल्प अंगलवजावणी समिती स्थापन करण्यात यादी. सदर समितीची रचना व कार्यपद्धती पुढीलप्रमाणे राहील.

- (१) महानगरपालिका / नगरपालिकेच्या पाणी पुरवठा समितीचे सभापती - अध्यक्ष
- २) संबोधित दलित वस्ती भागाचे प्रतिनिधित्व करणारे
महानगरपालिका / नगरपालिका सदस्य - सदस्य
- ३) दलित वस्तीतील महिला मंडळाची दलित प्रतिनिधि - सदस्य
- ४) दलित वस्तीतील युवक मंडळाचा दलित प्रतिनिधि - सदस्य
- ५) दलित वस्तीतील जेझ नागरिकांचा दलित प्रतिनिधि - सदस्य
- ६) शहरातील सेवाभावी/ अशासकीय संस्थेचे प्रतिनिधि - सदस्य
- ७) नागरी संस्थेच्या पाणी पुरवठा विभागातील अभियंता - सदस्य सचिव

वरील क्रमांक ३ ते ६ मधील सदस्यांची नियुक्ती महानगरपालिका आमुक्तामुद्घाधिकारी यांनी महापौर/अध्यक्ष यांच्या सल्लग्नाने करावी.

८) दालित वस्ती पाणी पुरवठा प्रकल्प अंमलदजावणी समितीने सर्वप्रथम दलित वस्तीतील विद्यार्थ्या पाणी पुरवठा अवासादेचा आढावा घेवून पाणी पुरवठावाबत दलित वस्तीतील नागरीकांचे मत आणुन त्यांच्या मागणीनुसार उपायोजना सूचवाव्यात. संबोधित नागरी संस्थेकडे अभियंते उपलब्ध नसेल तर महाराष्ट्र औरन प्राधिकरण यिच्या तांत्रिक सल्लागाराच्या सेवा उपलब्ध करून घ्याव्यात व त्याचा खुर्च उपलब्ध अनुदानाच्या मर्यादित यिच्या स्थानिधीतुन करावा.

९) दलित वस्त्यामध्ये करावयाच्या कामांची प्राकलने व आराखडे तथा धरण संवर्धित नागरपालिका/नगरपालिकाकडे सादर करावी व संबोधित नागरी संस्थेने तो प्रस्ताव जिल्हाधिकारी यांच्याकडे आन्यतो साठी सादर करावा.

१०) तसेच समितीने प्रकल्प अंमलदजावणीवर देखरेख ठेवा या.

११.(अ) नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनाचे प्रस्ताव संबोधित नागरी स्थानिक संस्थाकडून जिल्हाधिकारी यांना प्राप्त इतरांवर नदर योजनाच्या प्रस्तावाची तपासणी करून त्यास प्रशासकीय व आर्थिक मान्यता देण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांचे अध्यात्मालाली खालीलप्रमाणे जिल्हास्तरीय समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

- १) जिल्हाधिकारी - अध्यक्ष
२) जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी - सदस्य
३) संबोधित महानगरपालिका आयुक्ताचे प्रतिनिधि / सदस्य

नगरपरिषदेचे मुख्याधिकारी

- ४) संबोधित महानगरपालिका/नगरपालिकेतील जिल्हाधिका-यांनी सदस्य

नेमतेसे प्रत्येकी एक दलित व एक महिला नगरसेवक

- ५) संबोधित जिल्हायातील वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा

- ६) जिल्हाधिकारी कायांलयातील नगरपालिका सदस्य

प्रशासनाचे अधिकारी

८) नागरी स्थानिक संस्थेने दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत घ्यावयाच्या कामाचा प्रस्ताव जिल्हास्तरीय सामूहीक सादर करताना खालील माहिती व प्रमाणपत्रे सादर करावीत.

१) नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेअंतर्गत घेण्यात येणारे काम हे परिच्छेद १ (१) ते (६) मधील अटोनुसार असल्याचे प्रमाणपत्र.

२) नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा-योजनेअंतर्गत कामे घेण्यासाठी संबोधित नागरी संस्थेचे स्वतंत्र याते उपकृत त्यात लोकवार्गाणी भरण्यावाबताचे संभलीपत्र

३) या योजनेअंतर्गत प्रस्तावित केलेल्या कामांना इतर योजनेतून निधी प्राप्त झालेला नाही याचावताचे प्रमाणपत्र.

५. नवारी दलित अस्ती पांडी पुरबठा योजनाना प्रशासकीय व आर्थिक मान्यता देण्यासाठी वरीलप्रमाणे स्थापन करावा यिहासहारीग समितीची कार्यकक्षा घुडीलप्रमाणे राहील.

- नागरी दलत वस्ती पाने तु येता.

जिल्हास्तरीय समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रभाषे राहील.

(१) संबंधित नागरी संस्थेने १० % लोकवर्गांनी अथवा प्रकल्पासाठी या शांदेशातील परिच्छेद १ (५) मधील अनुदेश अनुदानपेक्षा लागणा-या जादा निधीची तरतुद केली आहे याची डाढी करावी.

(२) सदर योगनेच्या कापांवयनासाठी नागरी संस्थेमध्ये लाभार्थी दालत वस्तीची, निबळ, दलित वस्ती पानी पुढीला प्रकल्प ऑफरावजावणी समितीची स्थापना, या योगनेतांगत कापांपे प्राकलने व आराखडे तयार करून जिल्हास्तरीय समितीची पान्यता घेणे व एकत्रित जिल्हानिहाय प्रस्ताव शासनास निधी वितरीत करायास्ताप याचा होईल याचे नियोजन संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी करावे.

(३) नागरी संस्थाकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाची जिल्हास्तरीय समितीने तपासणी करून या शासन नियंत्रातील सूचनेनुसार असेगल अशा प्रस्तावाना संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी प्रशासकीय मान्यता देवून प्रवर्त्या यी यादी या प्रकल्पासाठी आवश्यक असलेल्या शासकीय अनुदानाची माहिती शासनास त्वरीत सावर करावी. या या प्रकल्पासाठी आवश्यक असलेल्या प्रपत्रात पाठविष्यात यावे. अधिकृत प्रकल्प प्रस्ताव असाव याठविणे आवश्यक नाही.

(४) संबंधित जिल्हाधिकार्याकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांच्या अनुवंगाने शासनस्तरावर अनदलाच्या उपलब्धनुसार संबंधित जिल्हाधिकारीना शासकीय अनुदान वितरीत करण्यात येईल. जिल्हाधिकारी यांनी शासनाकडून यालेले अनुदान ५०:५० अशा दोन टप्प्यात संबंधित नागरी संस्थेस अदा करावे.

(५) या जामासाठी मंजूर करण्यात आलेले अनुदान कोणत्याही परिस्थितीत इतर प्रयोजनासाठी बदलवला येगार नाही.

सदर शासन नियंत्र हा नियोजन विभाग, सामाजिक न्याय विभाग यांच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनीपवरीक सदर शासन नियंत्र हा महाराष्ट्र शासनाच्या बेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्या या संगणक संलोल सदर शासन नियंत्र हा महाराष्ट्र शासनाच्या बेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्या या संगणक संलोल २००६०८२८१६००५००२ असा आहे.

महाराष्ट्राचे शृण्यवाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ल.गो. ढाक)

शासन निर्जीव ठळपांड - नादपि - २००४ / प्र.क्र. २८ / यापु - २२, दि. २५ जॉगाष्ट, २००६ चे सहपत्र
परिशिष्ट - १

नागरी वलित वस्ती पाणी पुरवठा योजनेचे प्रस्ताव शासनास पाठविण्यासाठीचे प्रपत्रे

प्रिलिंगाचे नाम -

अ.क्र.	नागरी संस्थेचे नाव व अर्थ	या योजनेतभूत साधारण्यातील वस्तीत होणाऱ्या पाणीचे प्रमाण	दलित वस्तीत प्रस्तावित कामे	प्रस्तावित अंदाजित किंमत	कामाची शासन सहभागी लोकवार्गांची भरण्याची संभवी (प्राप्त/अप्राप्त)
१					
२					
३					
४					
५					